

ปานามาจะเป็น “Latin Singapore”

วราภรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
(รวม 3 หน้า)

ถ้ามองไปที่แผนที่โลกตรงส่วนที่ทวีปอเมริกาเหนือเชื่อมต่อกับอเมริกาใต้ จะเห็นแผ่นดินที่ยาวเป็นเส้นในแกนตะวันตกเฉียงเหนือกับตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมักเรียกดินแดนในส่วนนี้กันว่าอเมริกากลาง ประเทศหนึ่งในดินแดนนั้นคือปานามา (Panama) ที่มีคลองขุดผ่านจนทำให้มหาสมุทรแปซิฟิกเชื่อมต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก ปานามาซึ่งเคยยากจนแสนสาหัสขณะนี้กำลังจะเลียนแบบความสำเร็จของสิงคโปร์

เรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ไม่จำเป็นต้องแล่นลงไปทางใต้เพื่ออ้อม Cape Horn ของทวีปอเมริกาใต้หากใช้คลองปานามาเป็นเส้นทางลัด คลองนี้ช่วยลดค่าใช้จ่ายได้มากมายมาเนิ่นนาน ในปัจจุบันเมื่อรัฐบาลปานามามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขนส่งเรือข้ามคลองนี้มากขึ้นก็ทำให้ได้รับรายได้มหาศาล เกิดความปรารถนาจะเดินตามรอยสิงคโปร์ในเรื่องการเป็นเมืองท่า

ปานามานั้นมีพื้นที่ประมาณ 75,000 ตารางกิโลเมตร (สิงคโปร์ 694 ตารางกิโลเมตร) มีประชากร 3.4 ล้านคน (สิงคโปร์ 5 ล้านคน) ประชาชนมีรายได้ต่อหัวน้อยกว่าสิงคโปร์เกือบ 6 เท่า มีประวัติศาสตร์การเมืองที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ สลับไปมาระหว่างเผด็จการและประชาธิปไตย

ประเทศที่มีอิทธิพลที่สุดในการเมืองของปานามาก็คือสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากการอยู่ในตำแหน่งยุทธศาสตร์สำคัญของปานามาซึ่งอยู่ไม่ห่างสหรัฐอเมริกา ปานามาแยกตัวออกมาเป็นประเทศอิสระจากโคลัมเบียใน ค.ศ. 1903 ด้วยการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาจนทำให้สามารถขุดคลองปานามาได้

คลองปานามาขุดโดย US Army Corps of Engineer ระหว่าง ค.ศ. 1904-1914 เป็นงานวิศวกรรมที่ใหญ่และยากที่สุดชิ้นหนึ่งของโลกสมัยใหม่ เนื่องจากป่าทึบและภูเขาสูงเป็นอุปสรรค ที่จริงการขุดคลองนี้ก็มีการคิดฝันกันมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 16 แล้ว ในปี ค.ศ.

1880 ทางการฝรั่งเศสได้พยายามขุดแต่เมื่อแรงงานกว่า 20,000 คน ตายด้วยโรคมาเลเรีย ใช้เหลือ และดินถล่มก็เลิกไป เมื่อสหรัฐอเมริกาขุดใหม่ก็มีคนตายไป 5,600 คน กว่าคลองจะขุดได้สำเร็จในเวลา 10 ปี

คลองปานามายาว 77 กิโลเมตร มีสองช่องทาง โดยมีการกั้นคลองเป็น ล็อก ๆ ให้เรือเคลื่อนผ่านระดับน้ำที่แตกต่างกัน นับตั้งแต่สร้างเสร็จจนถึงปัจจุบันมีเรือผ่านไป แล้วประมาณ 815,000 ลำ ในตอนแรก ๆ มีเรือผ่านปีละประมาณ 1,000 ลำ เพิ่มขึ้นเป็น 14,702 ลำ ในปี 2008 ตลอดเวลาตั้งแต่แรกขุดจนถึง ค.ศ. 1977 สหรัฐอเมริกาควบคุมการ ดำเนินงานของคลองและพื้นที่รอบคลอง

ภายใต้ Torrijos-Carter Treaties สหรัฐอเมริกาคืนคลองปานามาให้แก่ปานามา โดยเริ่มจากบริหารคลองร่วมกันระหว่างปี 1979-1999 และตั้งแต่ 31 ธันวาคม 1999 เป็นต้นไป การบริหารและควบคุมคลองทั้งหมดก็ได้ตกเป็นของ Panama Canal Authority ซึ่งเป็นหน่วยงาน ของรัฐบาลปานามา

คลองปานามาเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของปานามาโดยแท้ ในปี 2010 มี รายได้จากคลอง 2 พันล้านเหรียญ (ร้อยละ 7.5 ของ GDP) ในปี 2011 รายได้นี้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 25 เนื่องจากเก็บค่าธรรมเนียมสูงขึ้น และมีเรือสินค้าผ่านมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

กฎเกณฑ์ของปานามาที่เป็นมิตรกับนักธุรกิจทำให้เกิดธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ เดินเรือข้ามคลองหลายลักษณะ เช่น ประกันภัย ธุรกิจการเงินและกฎหมาย ฯลฯ การที่มีเรือจำนวนมากจอดเทียบที่ปานามา อีกทั้งมีการค้าเสรีที่เมืองท่า Colon ปลายทาง ของคลองในฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกทำให้สามารถดึงดูดบริษัทนานาชาติขนาดใหญ่ให้เข้าไปใช้ เป็นศูนย์บริหารงานของภูมิภาค ส่วน Balboa ซึ่งเป็นเมืองท่าฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกก็คึกคักไม่แพ้ Colon เช่นกัน

ความคึกคักของเมืองท่าทำให้ผู้นำปานามาปรารถนาจะให้ปานามาเป็น “Latin Singapore” (สิงคโปร์ปัจจุบันเป็นเมืองท่าขนส่งสำคัญที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก) รัฐบาล ปานามาเก็บภาษีขาเข้าต่ำสุดในอเมริกาใต้จนมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสูงถึงร้อยละ 9 ของ GDP ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงสุดในอเมริกาใต้

การลงทุนพัฒนาปรับปรุงคลองตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารคลอง ให้แรงจูงใจด้านภาษีแก่นักลงทุนต่างประเทศ มีกฎเกณฑ์ที่สะดวกต่อการค้า

สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจมากกว่าหลายปีที่ผ่านมา ฯลฯ ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 8 ระหว่างปี 2005 ถึง 2010 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุดของทวีป IMF คาดว่าใน 5 ปีข้างหน้าเศรษฐกิจจะเติบโตเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 6 ต่อปี ซึ่งหากเป็นไปได้ในอัตรานี้แล้ว ในเวลาอีกไม่นานปานามาจะมีรายได้ต่อหัวสูงกว่า Costa Rica และ Venezuela

อย่างไรก็ดีปานามาเมื่ออุปสรรคอีกมากมายกว่าที่จะเลียนแบบสิงคโปร์ได้สำเร็จ ประการแรก คุณภาพการศึกษา ในการสอบ PISA ของ OECD และประเทศร่วมสอบ (นักเรียนอายุ 15 ปี จำนวน 65 ประเทศ สอบหลายวิชาในภาษาของตนเอง) นั้น ปานามาอยู่ในอันดับ 63 ในขณะที่สิงคโปร์อยู่อันดับ 4

ประการที่สอง คอร์รัปชันอยู่ในทุกแห่งหนของปานามาโดยเฉพาะข้าราชการ ตลอดจนความไม่เป็นอิสระของศาล รัฐบาลปานามาพยายามแทรกแซงองค์กรอิสระเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ถ้าปานามาไม่สามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ความเป็นไปได้ในความสำเร็จแบบสิงคโปร์ไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

ประการที่สาม ความแตกต่างของรายได้ระหว่างคนอินเดียนพื้นเมืองและคนปานามาเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ร้อยละ 85 ของคนพื้นเมืองไม่มีรายได้เพียงพอที่จะซื้อหาอาหารเพื่อให้พอมีชีวิตอยู่รอดได้ ในขณะที่คนในเมืองมีมาตรฐานการครองชีพสูงกว่ามาก

ปานามา มีสิทธิที่จะผันเป็น “Latin Singapore” แต่ความเป็นไปได้นั้นยังอยู่อีกห่างไกลมาก สิ่งที่ทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จคือผลิตภาพ (productivity) ของแรงงานในทุกภาคเศรษฐกิจ กล่าวคือแรงงานมีความสามารถในการผลิตต่อคนสูง ในขณะที่การเจริญเติบโตของปานามา นั้นถูกขับเคลื่อนด้วยการลงทุนสะสมขนาดใหญ่ในโครงสร้างพื้นฐาน

สิงคโปร์ประสบความสำเร็จด้วยการเป็นตัวกลางในการค้าขายสินค้าหลากหลาย ควบคู่ไปกับการเป็นแหล่งสนับสนุนการผลิตและการบริการของธุรกิจทั่วโลก ปานามาไม่อาจพึ่งพิงแต่รายได้จากค่าผ่านคลองและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเท่านั้น จำเป็นต้องสร้างธุรกิจอีกหลากหลายชนิดเพื่อเป็นฐานของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

เส้นทางไปสู่ความสำเร็จนั้นอาจแตกต่างหลากหลายกัน แต่ความล้มเหลวนั้นมักมาจากเส้นทางที่คล้ายกัน ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งไม่แปรเปลี่ยนไม่ว่าเวลาจะผ่านไปเนิ่นนานเท่าใดก็ตามมีบทบาทอย่างสำคัญในลักษณะของการเดินทาง
